

- **Πρόεδρος: Μαρία Τζιάτζη**
17.30 Νικήτας Πάσσαρης
Η απεικόνιση των Αθηναίων αγίων στη βυζαντινή τέχνη
17.50 Δέσποινα Σ. Μιχάλαγα (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
Η «Τάξις» της μητρόπολης των Αθηνών και οι «πρόεδροί» της
18.10 Μαρία Γερολυμάτου (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών)
Ή μητρόπολη Αθηνών από τη λατινική στην οθωμανική κατάκτηση (13ος-15ος αι.)
18.30 Συζήτηση

Κυριακή 23 Οκτωβρίου 2016

- **Πρόεδρος: Στέφανος Ευθυμιάδης**
10.00 Γρηγόριος Παπαγιάννης (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)
Ονομασίες και χαρακτηρισμοί για την πόλη των Αθηνών στα κείμενα της πρώιμης βυζαντινής γραμματείας
10.20 Άννα Λαμπροπούλου (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών) - **Θεώνη Κολλυροπούλου** (Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου)
Αγιολογικά της πόλης των Αθηνών κατά την πρώιμη και μέση βυζαντινή περίοδο
10.40 Ελεωνόρα Κουντούρα Γαλάκη (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών)
Αναμνήσεις της κλασικής Αθήνας στην Ύστερη Βυζαντινή Περίοδο
11.00 Συζήτηση / Διάλειμμα
- **Πρόεδρος: Χρήστος Σταυράκος**
11.40 Χρύσα Κοντογεωργοπούλου
Η τοιχογραφία του Αγίου Ευσταθίου στο ναό της Αγίας Κυριακής Κερατέας: Νέοι συσχετισμοί
12.00 Δήμητρα Πέτρου (Εφορεία Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής)
«πῶς πάϊς ἄφθιτος ἀθανάτιο θεοῖο οὐρανόθεν μὲν ἔραζε κάτεισιν δεύτερος αὖθις»: Η σύνθεση της Δευτέρας Παρουσίας σε δύο υστεροβυζαντινά τοιχογραφικά σύνολα της Μεσογαίας
12.20 Αργυρώ Καραμπερίδη (Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών)
Παρατηρήσεις στο διακονικό της Ομορφοκκλησιάς στο Γαλάτσι

12.40 Νίκη Βασιλικού (Εφορεία Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής)
Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή Παιανία: Νεότερα στοιχεία για την τοπογραφία της περιοχής
13.00 Συζήτηση

- **Πρόεδρος: Ιωάννης Βιταλιώτης**
16.00 Αικατερίνη Αβραμίδου (Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών)
Ανασκαφή στον Ι. Ν. της Αγίας Τριάδας «του Νερού» στην Π. Πεντέλη. Πρώτα στοιχεία
16.20 Πασχάλης Ανδρούδης (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)
Ο μεσοβυζαντινός ναός των Ταξιαρχών στον Κορυδαλλό Αττικής
16.40 Ελευθερία Βολτυράκη (Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών)
Ιερός Ναός Μεταμορφώσεως Σωτήρος (Κοπτάκη): Στοιχεία που προέκυψαν κατά την εκτέλεση έργου από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών
17.00 Θεμιστοκλής Μπιλής - Μαρία Μαγνήσαλη
Τα εκκλησίδια στη σπηλιά «Νταβέλη»
17.20 Συζήτηση / Διάλειμμα

- **Πρόεδρος: Στρατής Παπαϊωάννου**
18.00 Ιωάννης Βιταλιώτης (Ακαδημία Αθηνών)
Η εικόνα της Θεοτόκου Γοργοεπηκόου του Καΐρου και η αρχαιολογία της βυζαντινής Αθήνας
18.20 Αρχοντούλα Παπουλάκου (Ιστορικό Αρχείο Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεων)
«Ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τοῦ παρόντος σημειῶ δύο ναοὺς ὡς ἀξίους καλλιτέρας τύχης»... Η διάσωση και η προστασία των βυζαντινών μνημείων της Αθήνας στο νέο ελληνικό κράτος τον 19ο αιώνα μέσα από τα τεκμήρια του Ιστορικού Αρχείου Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεων
18.40 Ελένη Σαράντη (Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου)
Συμπεράσματα
19.00 Συζήτηση

Εξώφυλλο

Ο ναός της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα
Βόρειες υπώρειες Ακρόπολης Αθηνών
Ιστορικά και Φωτογραφικά Αρχεία ΒΧΜ

Βασ. Σοφίας 22, 10675 Αθήνα Τηλ.: 213 2139500 - 213 2139572

Οργανωτική Επιτροπή Συνεδρίου
Αικατερίνη Δελλαπόρτα, Ελένη Σαράντη,
Μαρία Ξανθοπούλου, Θεώνη Κολλυροπούλου

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΘΗΝΑ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΑΘΗΝΑ 21-23 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2016
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Πρόγραμμα Συνεδρίου

Παρασκευή 21 Οκτωβρίου 2016

10.00 Προσέλευση συνέδρων

- **Πρόεδρος: Ελένη Σαράντη**
10.30 Αικατερίνη Δελλαπόρτα (Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο)
Εισαγωγή στη θεματική του συνεδρίου
10.40 Γιώργος Δεληγιαννάκης (Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου)
Ο μακρύς τέταρτος αιώνας της Αθήνας. Αρχαιότητα και Νεοτερτισμός
11.00 Isabella Baldini (University of Bologna-International Fellow of the Onassis Foundation)
The Athena Varvakeion in context: an example of Athenian aristocratic practices in Late Antiquity
11.20 Σοφία Πατούρα (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών)
Η εικόνα της Αθήνας στην Ύστερη Αρχαιότητα (4ος αι.) μέσα από τις γραπτές πηγές: συνθέσεις, αντιθέσεις και παραδοξότητες
11.40 Elisa Bazzachi (Universität Leipzig)
Alaric at Athens?
12.00 Συζήτηση / Διάλειμμα
- **Πρόεδρος: Γιώργος Δεληγιαννάκης**
12.40 Yuri Marano (Institut für Mittelalterforschung der Österreichischen Akademie der Wissenschaften)
Resting with the Saints. The Privileged Burials of Early Byzantine Greece
13.00 Γαλάτεια Κλαπάκη (Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας)
Υστερορωμαϊκό Νεκροταφείο στην Παλλήνη Αττικής. Η μετάβαση από την αρχαία θρησκεία στον χριστιανισμό στην Αττική κατά τη διάρκεια του 5ου αιώνα μ.Χ.
13.20 Δημήτριος Τριανταφυλλόπουλος (Πανεπιστήμιο Κύπρου)
Μεταξύ Αθηνών και Κορίνθου: Ο Άγιος Λεωνίδης στην παράδοση των δύο πόλεων
13.40 Συζήτηση
- **Πρόεδρος: Ναταλία Πούλου**
16.00 Ειρήνη Μανώλη - Αγγελική Κουβέλη (Μουσείο Ακροπόλεως)
Οι αμφορείς από τα πηγάδια της Οικίας Α από την ανασκαφή για το Νέο Μουσείο Ακρόπολης (τέλος 2ου-6ος αι. μ.Χ.): πρώτες εκτιμήσεις και συμπεράσματα

16.20 Σταματία Ελευθεράτου (Μουσείο Ακροπόλεως)
Οικόπεδο Μακρυγιάννη. Μεταμορφώσεις του αστικού τοπίου κατά την ύστερη αρχαιότητα
16.40 Έλλη Τζαβέλλα (Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου)
Η άμυνα στην πρωτοβυζαντινή Αττική: οχυρωμένες πόλεις, φρούρια, οχυρές αγροτικές θέσεις και παρατηρητήρια
17.00 Συζήτηση / Διάλειμμα

- **Πρόεδρος: Μαρία Γερολυμάτου**
17.40 Κατερίνα Καραπλή (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
Η Αθήνα και οι λεγόμενοι σκοτεινοί αιώνες
18.00 Ναταλία Πούλου (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)
Χάλκινες πόρτες από την Αθήνα: ερμηνεία βάσει των αρχαιολογικών δεδομένων
18.20 Μαρία Ξενάκη (Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών)
Η βυζαντινή Αθήνα κατά τον 7ο και 8ο αιώνα: η μαρτυρία των επιγραφών του Παρθενώνα
18.40 Συζήτηση / Διάλειμμα
- **Πρόεδρος: Γιώργος Πάλλης**
19.20 Χρήστος Σταυράκος (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)
Βυζαντινά μολυβδόβουλλα από την πόλη των Αθηνών
19.40 Anne McCabe (Athenian Agora Excavations/ CSAD, Oxford)
A Middle Byzantine Neighborhood in Athens: Recent Excavations in the Agora
20.00 Φωτεινή Κονδύλη (University of Virginia)
Συνύπαρξη και συλλογικότητα σε μία βυζαντινή γειτονία της Αθήνας
20.20 Συζήτηση

Σάββατο 22 Οκτωβρίου 2016

- **Πρόεδρος: Αικατερίνη Δελλαπόρτα**
10.00 Bente Kiilerich (University of Bergen, Norway)
The Hephaisteion in the Byzantine Period
10.20 Νίκος Τσονιώτης - Αργυρώ Καραμπερίδη (Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών)
Νεότερα στοιχεία για τη χρήση του Ωρολογίου του Ανδρονίκου Κυρρήστου κατά τη βυζαντινή περίοδο

10.40 Γιώργος Πάλλης (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
Σχόλια σε παλαιές και νέες μεσοβυζαντινές επιγραφές από την Αθήνα
11.00 Συζήτηση / Διάλειμμα

- **Πρόεδρος: Αναστασία Λαζαρίδου**
11.20 Μαρίνα Λουκάκη (Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)
Οι Χάριτες και ο Ερμής Προπύλαιος στην Ακρόπολη των Αθηνών: Μια άγνωστη Έκφραση στο προοίμιο ενός βυζαντινού εγκυμίου του 12ου αιώνα και η ερμηνεία της
11.40 Αθανάσιος Σέμογλου (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)
Παρθενώνας βυζαντινό εικονογραφικό πρόγραμμα. Έλεγχος υποθέσεων
12.00 Τάσος Τανούλας
Επανεκτίμηση ζητημάτων τοπογραφίας των Αθηνών και της Ακροπόλεως (11ος-15ος αι.)
12.20 Συζήτηση / Διάλειμμα
- **Πρόεδρος: Άννα Λαμπροπούλου**
13.00 Γιάννης Θεοχάρης (Βυζαντινό Μουσείο Αθηνών)
Σχόλια στην αρχιτεκτονική γλυπτική της Αθήνας κατά την αυγή της μεσοβυζαντινής περιόδου
13.20 Γιάννης Βαραλής (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)
Τα κατά χώραν γλυπτά των μεσοβυζαντινών ναών της Αθήνας: μια αποτίμηση του διακόσμου και των τεχνικών
13.40 Αναστασία Λαζαρίδου - Αντώνιος Γεωργίου (Εφορεία Αρχαιοτήτων Ανατολικής Αττικής)
Άγιος Γεώργιος-San Giorgio d'Arbora: Μια άγνωστη βυζαντινή θέση
14.00 Συζήτηση
- **Πρόεδρος: Γρηγόριος Παπαγιάννης**
16.00 Stefanos Efthymiadis (Open University of Cyprus)
Christian Athens and its literary elaboration in Byzantium: From the creation of the Areopagitic corpus to Michael Choniates
16.20 Μαρία Τζιάτση (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης)
Η Αθήνα μέσα από το ποιητικό έργο του μητροπολίτη της Μιχαήλ Χωνιάτη
16.40 Ιωάννης Θεοδωρακόπουλος (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο)
Mirabilia Urbis Athenarum: η «αναπαράσταση» της αρχαίας Αθήνας στη Βυζαντινή εποχή
17.00 Συζήτηση / Διάλειμμα